

**Програма за обучение
на здравни специалисти и
социални работници
на тема Интерсекс хората и
техните права**

BRING-IN – Учебна програма

София, 2021

Funded by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

Автор: Танис Теофилопулус

Редакция: Университет за социални и политически науки „Пантеон“, Атина, Гърция

Коректори: Тамаш Добос, Йошуа Еден, Др. Христина Йоану, Васиа Каркантизу, Моника Писанкънева, Беа Сандор, Ева Спину

Издател: Фондация Ресурсен център Билитис

Координатор на проекта: Др. Христина Йоану, Университет „Пантеон“

Главен и научен ръководител: Професор Герасимос Карабелиас, Университет „Пантеон“

Проектът „Изграждане на професионален капацитет за борба с дискриминацията и по-доброто задоволяване на нуждите на Интерсекс хората (BRING - IN)“ се финансира по Програмата за права, равенство и гражданство (2014 - 2020) на Европейския съюз.

Съдържание

1	Въведение	5
2	Учебната работилница: Основна информация	6
3	Структура на двудневното обучение	7
Ден 1	8
3.1	Уводна сесия: Представяне, страховете и очакванията, изработване на правила.....	8
3.1.1	Дейност 1: Представяне. Разчупване на леда.....	8
3.1.2	Дейност 2: Очакванията и страховете	9
3.1.3	Дейност 3: Правила за работа.....	9
3.2	Сесия 1: Основни концепции.....	10
3.2.1	Дейност 1: Брейнсторминг.....	10
3.2.2	Дейност 2: Работа в групи – упражнение	11
3.2.3	Дейност 3: Представяне на основни термини и дефиниции.....	12
	Сесия 1: Ресурси за подготовка и / или допълнително проучване	13
3.3	Сесия 2: Национална и международна правна рамка и докладване на дискриминация.....	13
3.3.1	Дейност 1: Работа в групи – казуси	13
3.3.2	Дейност 2: Представяне на национални и международни правни рамки и възможностите за докладване на дискриминация.....	14
	Сесия 2: Ресурси за подготовка / допълнително проучване:.....	15
3.4	Сесия 3: Положението на интерсекс хората в страната. Казуси.....	16
3.4.1	Дейност 1, Част 1: Пленарна дискусия. Положението на интерсекс хората в страната.....	16
3.4.2	Дейност 1, Част 2.: Презентация. Положението на интерсекс хората в страната	17
3.4.3	Дейност 3: Казуси. Открит разговор	18
	Сесия 3: Ресурси за подготовка и / или допълнително проучване	19
Ден 2	21
3.5	Сесия 1: Подобряване достъпа на интерсекс хората до качествени услуги	21
3.5.1	Дейност 1: Работа в групи – упражнения. Актуализирайте кодекса на поведение.....	21
3.5.2	Дейност 2: Презентация. Ръководства за професионалистите в здравните и социални грижи и услуги	22

3.5.3	Дейност 3: Работа в групи - симулация. Подготовка на работен план.....	22
3.5.4	Дейност 4: Презентация. Добри практики и насоки.....	23
	Сесия 4: Ресурси за подготовка и / или допълнително проучване	23
3.6	Заключителна сесия: Приключване и оценка.....	25
4	Анекси	26
4.1	АНЕКС 1. Основни дефиниции и понятия	26
4.2	АНЕКС 2. Казуси.....	31
4.3	Анекс 3. Насоки.....	33
4.4	Анекс 4. Форма за оценка.....	34

1 Въведение

Тази публикация се основава на констатации от теренните проучвания на проекта „Bring-In“ със специалисти по социални и здравни грижи в България, Гърция, Унгария и Великобритания. Целта е да подкрепя и насочва обучители, с цел изграждане на капацитета на гореспоменатите професионални групи, така че те да са в състояние да предоставят висококачествени помощни услуги на интерсекс хората.

Двудневната програма за основно обучение включва техники за обучение на възрастни, които целят да улеснят активното включване и взаимодействие, както между обучители и обучавани, така и между самите обучавани. Обучителите се насърчават да правят необходимите корекции и адаптации, базираци се на техните лични умения, опит и/или темите, върху които искат да се наблегне, профила и произхода на обучаваните, както и националния/социалния контекст. Ползени ресурси, които ще помогнат да се подготвят по-добре, са също включени в публикацията.

Бих искал да благодаря на всички участници в изследването в България, Унгария, Гърция и Великобритания, както и на моите колеги и партньорите по проекта, за техните ценни коментари и забележки. Събирането на данни беше много предизвикателно както за изследователите, така и за участниците в изследването, предвид чувствителността на темата, както и ограниченията, причинени от пандемията COVID-19. Изказвам благодарности към всички, включили се в проекта.

Танасис Теофилополус

Януари 2021

2 Учебната работилница: Основна информация

Метод: Обучителни техники, насочени към възрастни

Целева група:

Специалисти по социални науки и социални грижи (психолози, социолози, социални антрополози, социални работници и др.), работещи в публични социални услуги (включително отдели за социални услуги и офиси на други публични органи, институции, организации, като държавни и частни болници, общини, бюра по труда и др.), както и в отделите за социални услуги на организации на гражданското общество (напр. НПО), частни организации, органи и институции по въпросите на равенството / правата на човека и / или работещи на свободна практика.

Специалисти в областта на здравеопазването / здравните услуги (лекари, медицински сестри, акушерки и др.), както и друг административен персонал (напр. рецепционисти), работещи в държавни или частни болници / клиники, отдели за здравни услуги на организации на гражданското общество (напр. НПО), друго обществено здраве услуги (например общински здравни служби), други организации, други здравни органи и институции и / или работещи на свободна практика.

Брой и профил на участниците в обучението: 20, половината от които да са специалисти в социалните науки/грижи, а останалата половина – специалисти по здравни грижи и услуги.

Цялостна продължителност: 2 дни.

3 Структура на двудневното обучение

Ден 1		
Сесия	Продължителност	Час
Кафе и регистрация за ден 1	30 мин	09:30-10:00
Уводна сесия. Представяне, страхове и очаквания, изработване на правила	1ч 30 мин	10:00-11:30
Сесия 1. Базови концепции	1ч 50 мин	11:30-13:20
Обяд	45 мин	13:20-14:00
Сесия 2. Правна (национална/интернационална) рамка и докладване	1ч 30 мин	14:00-15:30
Кафе пауза	15 мин	15:30-15:45
Сесия 3. Положението на интерсекс хората в страната. Казуси	1ч 30 мин	15:45-17:15
Ден 2		
Кафе и регистрация за ден 2	30 мин	09:30-10:00
Сесия 4, част 1. Подобряване на достъпа на интерсекс хората до качествени услуги.	1ч 30 мин	10:00-11:30
Кафе пауза	15 мин	11:30-11:45
Сесия 4, част 2 Подобряване на достъпа на интерсекс хората до качествени услуги.	1ч 30 мин	11:45-13:15
Пауза за почивка и общуване	15 мин	13:15-13:30
Приключваща сесия. Приключване и оценка	45 мин	13:30-14:15

Ден 1

3.1 **Уводна сесия:** Представяне, страховете и очаквания, изработване на правила

(1ч 30мин)

Очаквания:

- Въведение – разчупване на леда
- Предоставете информация за програмата за обучението
- Идентифицирайте страховете и очакванията на обучаваните по отношение на участието им в обучителният семинар
- Разработване на правила

3.1.1 **Дейност 1:** Представяне. Разчупване на леда

(40 минути)

Указания към учителя/те:

- Приветствайте обучаемите и се представете: име, организация / орган / институция, за която работите, вашата роля / позиция в нея, както и местоименията, които другите трябва да използват, когато се отнасят до вас.
- Подгответе и покажете на обучаемите кратка презентация (до 10 минути) относно вашата организация / орган / институция (основни цели, основни дейности, целеви групи - бенефициенти и т.н.) и рамката (проект или инициатива), в която се организира обучението и доставени.
- Метод за лесно разбиване на леда и позволяване на обучаващите се да се опознаят е да ги разделите на двойки и да ги помолите да вземат малко интервю един от друг за около 1 минута (на човек). По време на това интервю могат да се да питат каквото искат, но по никакъв начин не са длъжни да отговарят на всеки въпрос.
- След това на всеки обучаван да бъде дадена още една минута да запознае партньора си с останалата част от групата

Голямо предимство на този метод е, че обучаемите избягват безпокойството и / или смущението от други методи като този за самовъвеждането при група (вероятно неизвестни) хора.

Разчупване на леда. Важни указания към учителите:

- Обучаемите обикновено предпочитат да седнат до познат вече, защото това ги кара да се чувстват по-безопасно и по-комфортно. За да избегнете създаването на подгрупи в групата и да позволите на обучаемите да опознаят други обучавани, които те не познават, помолете хората да разменят местата си и след това да ги разделете на двойки или просто да избягвате формирането на двойки със свои приятели.
- Треньорът може да избере да участва в тази дейност, като по този начин формулира двойка с обучаем или може да избере да говори за себе си (да се представи) преди началото на дейността. В последния случай учителят трябва да вземе предвид, че обучаемите могат да последват примера му, като по този начин предоставят информация по подобни теми. Например, ако учителите се позовават на личните си хобита, обучаемите вероятно ще направят същото.

3.1.2 **Дейност 2: Очаквания и страхове**

(25 минути)

Указания към учителя/те:

- Дайте на всички обучаващи се по 2 броя хартии с различен цвят (но се уверете, че всички обучавани имат хартии от една и съща цвятова комбинация)
- Помолете обучаващите се да използват хартия от определен цвят, за да запишат своите „страхове“, а на хартията от другия цвят да напишат своите „очаквания“, които имат по отношение на участието им в семинара за обучение. Дайте им 2 минути.
- Когато приключат, помолете ги да поставят документите си върху флипчарт, който вече сте разделили на две половини (страхове и очаквания).
- След изучаване на страховете и очакванията, формулирано от обучаемите, идентифицирайте най-често срещаните и направете заключения.
- Дръжте тази флипчарт в леснодостъпна и видима позиция в стаята, където се провежда обучението, до края му.

3.1.3 **Дейност 3: Правила за работа**

(25 минути)

Указания към учителя/те:

- Вземете нов флипчарт и го сложете така, че да е видим за всички обучаеми.

- Помолете обучаемите да отделят 2-3 минути, за да помислят какво би улеснило учебния процес и активното участие на всички обучаващи се, което е основната цел на правилата за работа

Някои примери могат да включват, но не само, взаимно уважение между всички обучавани, избягване на взаимното прекъсване, свободно изразяване на мнение и / или несъгласие по учтив и уважителен начин, ако трябва да използват мобилния си телефон, да напуснат тихо стаята, мобилните телефони да са изключени или в „тих режим“ по време на тренировъчните дейности, да не се пуши в стаята, да идват на време всеки ден и т.н.

- Насърчете обучаемите да започнат да изразяват своите идеи и да ги напишат всички във флипчарт.
- Можете да предложите свои собствени идеи и да ги добавите към флипчарта.
- След като приключите, учителите и обучаемите ще се споразумеят за идеите / предложенията, които ще запазят, и ще формулират правилата за работа.
- Както в случая с флипчарта за страховете и очакванията, флипчартът с правилата за работа трябва да остане достъпен и видим за всички места в стаята, където ще се проведе семинарът за обучение.

Правила за работа. Важни указания към учителите:

По време на процеса на обучение съдържанието на учебния договор може да се промени, например, въз основа на нови / повече идентифицирани нужди и пропуски. Във всеки случай тези промени ще бъдат приложени след единодушно решение на обучаващия(ите) и обучаващите се.

3.2 Сесия 1: Основни концепции

(1ч, 50 мин)

Очаквани резултати от обучението:

- Запознайте ги със съответната терминология.
- Уточнете разликите между термините, които често се бъркат.
- Борба с невежеството, стереотипите и предразсъдъците срещу интерсекс хората в частност и ЛГБТИ хората като цяло.

3.2.1 Дейност 1: Брейнсторминг

(10-15 минути)

Указания за учителя/те:

- Вземете хартия за флипчарт и напишете ключовия термин „интерсекс“ отгоре.
- Помолете всички обучаващи се да кажат дума (или много кратка фраза), която им хрумне, когато мислят за този термин.

- Напишете всички думи на нова флипчарт страница.
- Използвайте думите, за да създадете определение.
- Дръжте хартията на място, където всички обучаващи се могат да я видят.
- Продължете към следващата дейност. Ще се върнете по-късно с подходящата / правилна дефиниция за интерсекс.

Брейнсторминг. Важни указания към учителите:

Поради чувствителността на темата и / или доминиращото невежество около нея, някои или много обучаеми може да се чувстват неудобно да казват на глас това, което им хрумва.

Обучителят (ите) може да направи вместо тях това, като помоли всички обучаващи се да напишат своите мисли (първата дума или фраза, която им хрумне) върху лепещи се бележки и след това да ги залепят върху флипчарта.

След това учителят/те трябва да премине през списъка и може да го раздели на категории. В случай че някои участници използват неподходящи термини като „жермафродит“, учителят (ите) може да отдели бележките настрана и да обясни защо такива термини не трябва да се използват.

3.2.2 Дейност 2: Работа в групи – упражнение

(60 минути)

Указания за учителя/те:

- Разделете обучаемите в 4 групи от по 5 члена.
- Дайте на всички групи 3-4 различни термина (без техните дефиниции) от „Основни понятия“ (вж. ПРИЛОЖЕНИЕ 1)
- Помолете всички групи да обсъдят дадените им термини и да излязат с определения.
- Дайте на всички групи 15 минути да се подготвят.
- Помолете всяка група да представи своите определения пред останалите групи (пленарно). Дайте на всяка група пет минути.
- След това попитайте останалите групи дали са съгласни или не с предоставените определения и обяснете техните отговори.

Разделете обучаваните на групи. Важни указания към учителите:

- Избягвайте формирането на твърде големи (над 5 души) или твърде малки (3 души) групи. Пет обучавани на група е идеалният брой за дискусии и обмен, и предотвратява разделянето в подгрупи (напр. 2 срещу 2, 3 срещу 3).
- Създайте разнообразни групи на основа на полова идентичност, възраст, професионален опит и др. Съберете хора с различен опит, знания и характеристики, като по този начин ще улесните обмена на различни гледни точки и ще се постигнат интересни дискусии между членовете.
- Избягвайте да поддържате едни и същи групи по време на целия семинар - позволете на обучаемите да се запознаят и да работят с колкото се може повече от участниците.

3.2.3 Дейност 3: Представяне на основни термини и дефиниции

(40 минути)

Указания за учителя/те:

- Направете презентацията 20-25 минути (можете да използвате Powerpoint) на всички термини и техните дефиниции, включени в ПРИЛОЖЕНИЕ 1
- Сравнете термините, използвани за описване на „интерсекс“ в Дейност 1 с официалната / общоприета дефиниция за интерсекс.
- Предоставете разяснения и примери при поискване от обучаващите се (15 минути).
- Разпространете копия (електронни копия, ако обучението се организира онлайн) на раздадените „Основни понятия“ (вижте ПРИЛОЖЕНИЕ 1) на всички обучаващи се.

Подготовка на презентацията. Важни указания към учителите:

- Обогатете презентацията си със снимки, диаграми и др., за да я направите по-интересна и полезна за следване. **Уверете се, че не използвате проблемни снимки. Можете да поискате такива снимки от надеждни източници като [Oil Europe](#) или [InterAct](#).**
- Вашата презентация не трябва да трае повече от 20-25 минути. В противен случай обучаемите ще започнат да се чувстват отегчени и да разсеят вниманието си.
- Презентацията може да се комбинира с други техники за обучение на възрастни като въпроси и отговори или брейнсторминг.
- Това ръководство е разработено в рамките на проекта [Bring-In](#). Моля, използвайте логото на проекта и направете ясно позоваване на ресурса за финансиране, който е [Rights Equality and Citizenship Programme of the European Union 2014-2020](#).

Сесия 1: Ресурси за подготовка и / или допълнително проучване

- Human Rights Campaign (n.d.). "Glossary of Terms". Retrieved from: <https://www.hrc.org/resources/glossary-of-terms>
- IGLYO, OII Europe & EPA (2018). *Supporting your intersex child*. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf
- ILGA Europe (2015). *Glossary*. Retrieved from: https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/glossary_october_2015_edition.pdf
- LGBTQIA Resource Center (n.d.). "Glossary". Retrieved from: <https://lgbtqia.ucdavis.edu/educated/glossary>
- TGEU (2016). "Glossary". Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>
- United Nations – Free & Equal (n.d.). "Definitions". Retrieved from: <https://www.unfe.org/definitions/>

3.3 Сесия 2: Национална и международна правна рамка и докладване на дискриминация

(1ч, 30 мин)

Очаквани резултати от обучението:

- Получаване на основни познания за съответните национални законови разпоредби, свързани със половите характеристики / интерсекс хората, като по този начин да се помогне да се избягват законови нарушения, като в същото време да се информират интерсекс хората за начините за законова защита на техните права.
- Да се разберат основните понятия като дискриминация, престъпления от омраза и реч на омразата, базиращи се на половите характеристики и различия, както и връзките между тях.
- Повишаване на осведомеността относно факта, че интерсекс правата са (признати и международно защитени) човешки права.
- Да се запознаят с възможностите и процедурите за докладване на дискриминация и насилие, за да могат обучаемите да информират и насочват интерсекс хората, които имат нужда или желаят да подадат официален доклад / жалба.

3.3.1 Дейност 1: Работа в групи – казуси

(50 минути)

Указания за учителя/те:

- Разделете обучаемите на четири равни по брой. Ако искате, можете да запазите същите групи като от предишната сесия. **Но не забравяйте: по-добре е да смените групите и да сформирате нови, като по**

този начин позволите на всеки обучаван да опознае, да си взаимодейства и да си сътрудничи с повече от обучаемите.

- Дайте на всяка група по един казус от тези, които ще намерите в **АНЕКС 2. “Казуси”**. Можете също така да създадете свои различни казуси и / или да използвате реални казуси, които вече сте намерили, след като направите необходимите адаптации (напр. използвайте псевдоними).
- Дайте на всички групи петнадесет минути да проучат разпределения им случай и след това да отговорят на следните въпроси:
 1. Въз основа на националната правна рамка на вашата държава, има ли нарушение на закона? Моля, обяснете отговора си. Ако не знаете или не сте сигурни, просто предоставете вашите мисли и мнения.
 2. Независимо от националната правна рамка на вашата страна, смятате ли, че има нарушение на правата на човека? Моля, обяснете отговора си.
 3. Ако има случай на нарушение на закона, къде може някой да подаде официална жалба / доклад (във вашия национален контекст)?
- Помолете всяка група да представи случая, който им е предаден, както и техните отговори на останалите групи (пленарно заседание). Дайте на всяка група пет минути.
- След това попитайте останалите групи дали са съгласни или не с тези отговори и да обяснят защо са, или не са съгласни.

Казуси. Важни указания към учителите:

- Проектирайте интересни случаи, които са близки до реалността и настоящия социален контекст.
- Помолете обучаващите се, първо да прочетат случая и след това да задават въпроси, ако има нещо, което не им е ясно.
- Свържете случаите с новите знания, които обучаемите вече са придобили по време на семинара и / или това, което ще получат.

3.3.2 **Дейност 2:** Представяне на национални и международни правни рамки и възможностите за докладване на дискриминация

(30 минути)

Указания за учителя/те:

- Подгответе 20 минути (най-много) презентация за вашата национална правна рамка относно
 - престъпления от омраза, език на омраза и дискриминация въз основа на полови белези
 - правата на пациентите с акцент върху телесната цялост и информираното съгласие

- наказания в случай на нарушения
- налични институции, пред които да се докладва (напр. полиция, омбудсман и т.н.) и основна информация относно процедурата за докладване (напр. начини / възможности за връзка с услугата / центъра, информация и данни, които могат да бъдат поискани / събрани, възможни финансови разходи и т.н.).
- Също така и разпоредбите на международната / европейската правна рамка, които се прилагат за защита на човешките права, особено тези, които често се нарушават
- Направете връзка между казусите от предишната Дейност и съществуващата национална правна рамка.
- Предоставете всякава подходяща допълнителна информация и разяснения (10 минути).
- Не забравяйте да разпространите хартиени или електронни копия на вашата (адаптирана) презентация на всички обучаващи се (образователни материали).

Представяне на национални и международни правни рамки и възможностите за докладване на дискриминация. Важни указания към обучителите:

- Тази Дейност изисква задълбочени познания. Поискайте подкрепата на юрист. Като пример, може да го помолите да прегледа вашата презентация преди семинара.
- Обучителят (ите) може да покани правен експерт да съдейства за извършването на Дейност 2

Сесия 2: Ресурси за подготовка / допълнително проучване:

- Charter of Fundamental Rights of the European Union. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>
- Ghattas, D. C. (2019). *Protecting intersex people in Europe: a toolkit for law and policymakers. With digital appendix and checklist*, ILGA Europe & OII Europe. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/05/Protecting_intersex_in_Europe_toolkit.pdf
- European Convention on Human Rights as amended by Protocols Nos. 11 and 14 supplemented by Protocols Nos. 1, 4, 6, 7, 12, 13 and 16. Retrieved from: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
- European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Strasbourg, 26.XI.1987. Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007a67f>
- Pikramenou, N. (2019). *Intersex Rights. Living Between Sexes*, Springer.
- European Social Charter, Turin, 18.X.1961. Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168006b642>

- European Union Agency for Fundamental Rights FRA (2015). *Protection against discrimination on grounds of sexual orientation, gender identity and sex characteristics in the EU – Comparative legal analysis – Update 2015*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/protection_against_discrimination_legal_update_2015.pdf
- ILGA Europe (2020). *Rainbow Index 2020*. Retrieved from: <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/ilgaeurope-rainbowindex-2020-interactive.pdf>
- United Nations, Convention on the Rights of the Child, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989 entry into force 2 September 1990, in accordance with article 49. Retrieved from: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- United Nations (1948). The Universal Declaration of Human Rights, Retrieved from: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

3.4 **Сесия 3: Положението на интерсекс хората в страната. Казуси**

(1ч, 30 мин)

Очаквани резултати от обучението:

- Разбиране и повишаване на осведомеността относно положението на интерсекс хора и множеството предизвикателства, пред които са изправени.
- Подобрете съпричастността и разбирането по отношение на интерсекс хора и свързаните с тях проблеми чрез опит от първа ръка.

3.4.1 **Дейност 1, Част 1: Пленарна дискусия. Положението на интерсекс хората в страната**

(30 минути)

Указания за учителя/те:

- Водете дискусия с участието на всички обучаващи се за положението на интерсекс хора в страната. Насърчавайте обучаващите се да споделят мисли, знания и опит (например професионален опит) по въпроса. Въпросите могат да включват, но не само:
 - Какво знаете за интерсекс хора в страната? Бихте ли могли да дадете някакви оценки относно тяхната популация (брой, социален / демографски профил и т.н.)?
 - От вашите знания и / или опит бихте ли казали, че интерсекс хора - обикновено - се третират равнопоставено, и са уважавани във вашата страна? Защо да и защо не?
 - Кои според вас са основните предизвикателства и нарушения на правата на човека, с които интерсекс хора често се сблъскват?

Организирайте и водете дискусия. Важни указания към учителите.

- Въпросите ви трябва да бъдат лесно разбираеми. Направете ги прости, избягвайте усложняването и ги адаптирайте според уменията и бекграунда на обучаемите.
- Използвайте въпроси от отворен тип, като по този начин ще улесните изразяването и обмена на идеи, мисли, чувства.
- Не оказвайте натиск върху обучаемите да участват. Насърчавайте всички да участват, но без да ги посочвате поименно, като по този начин да ги карате да се чувстват неудобно.
- Ако обучаем зададе въпрос, но не сте сигурни или не знаете отговора, не се колебайте да го признаете, но обещавайте, че ще проведете проучване по въпроса и ще отговорите по-късно (например, втория ден от семинара или след това чрез имейл).

3.4.2 **Дейност 1, Част 2.:** Презентация. Положението на интерсекс хората в страната

(30 минути)

Указания за учителя/те:

- Подгответе 20-25 минути (най-много) презентация относно положението на интерсекс хора в страната, фокусирайки се върху
 - социална / демографска статистика
 - данни за речта на омразата, престъпленията от омраза и дискриминацията въз основа на полов признак
 - доминиращи социални възприятия към интерсекс хора
 - [решението на Конституционния съд относно Истанбулската конвенция, променя ли отношението към тях](#)
 - основни предизвикателства пред интерсекс хора
 - национални централни политики за социално включване и / или защита, насочени и / или влючват интерсекс хора

Възможните ресурси могат да включват:

- национални статистически органи
- национални органи за равенство
- правоприлагане
- проучвания и данни, събрани от научната общност, както и от организациите на гражданското общество

- Европейски и международни организации и органи за правата на човека като OSCE/ODIR,¹ FRA,² ILGA Europe,³ OII Europe⁴ и др.
- Европейски и международни организации и органи за правата на човека като и т.н.
- Осигурете всички необходими разяснения / отговорите на съответните въпроси на обучаваните (10 минути).

3.4.3 Дейност 3: Казуси. Открит разговор

(30 минути)

Указания за учителя/те:

- Поканете 1-2 интерсекс човека.
 - Вече сте се договорили с тях за точното съдържание на интервюто преди обучението.
 - Интерсекс хората могат да споделят личен опит само ако искат и доколкото искат.
 - Уверете се, че семинарът за обучение е безопасно място за разговори между интерсекс хора, като по този начин се подготвят обучаемите:
 - избягвайте нежелана / неподходяща терминология
 - избягвайте въпроси, които са дискретни и единствената им цел е да задоволят любопитството им
 - дръжте се с емпатия и уважение
 - **имайте предвид че често интерсекс хората имат повишена чувствителност по различни въпроси. Наблюдавайте внимателно, и ако забележите че нещо ги кара да се чувстват дискомфортно, преценете дали да не прекъснете разговора. Много хора са с PTSD, дори да не им е поставена изрично подобна диагноза!**
- Проведете интервю, обхващащо ключови моменти като:
 - Какво означава да си интерсекс в страната днес? Положението на интерсекс хора в страната, с фокус върху нарушенията на правата на човека и предизвикателствата, пред които са изправени в различни сектори на живота (образование, заетост, достъп до правосъдие, ежедневие и др.).
 - Нюжди на интерсекс хора, налични услуги за подкрепа - особено социални и здравни - и тяхната ефективност / качество.

1 Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). Visit: <https://www.osce.org/odihr> and <https://hatecrime.osce.org/>

2 European Union Agency for Fundamental Rights. Visit: <https://fra.europa.eu/en>

3 The European region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association. Visit: <https://www.ilga-europe.org/>

4 The only Intersex-led umbrella organisation working for human rights of intersex people in Europe. Visit: <https://oiieurope.org/>

- Какво трябва да се промени, за да се подобри социалното включване на интерсекс хора и да им бъде осигурена по-добра подкрепа? Препоръки за участници от публичната власт и гражданското общество, съсредоточени върху здравеопазването и социалните грижи / услуги.

Важни уточнения: Алтернативни възможности за учителите

Ако - по някаква причина - не сте успели да включите интерсекс хора към обучението, все пак можете да дадете възможност на обучаващите се да четат или чуят житейския опит на интерсекс хора.

Организирайте презентация, пленарна дискусия и / или работни групи с цел изучаване, обсъждане, споделяне на мисли и чувства от реалните истории на интерсекс хора, които можете да намерите в *#MyIntersexStory на Oii Europe - Лични истории от интерсекс хора, живеещи в Европа*⁵ – което включва петнадесет свидетелства от интерсекс хора и техните семейства - или *Amnesty International's «На първо място, не вреди: Осигуряване правата на децата, родени интерсекс»*⁶, което включва и лични свидетелства на интерсекс хора.

Сесия 3: Ресурси за подготовка и / или допълнително проучване

- Amnesty International (n.d.). First, do no harm: Ensuring the rights of children born intersex. Retrieved from: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/05/intersex-rights/>
- Решение на Конституционния съд: <http://www.constcourt.bg/bg/Cases/Details/541>
- European Commission (2019, October). *Special Eurobarometer 493 Discrimination in the EU in 2019*, European Union. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/Discrimination/surveyKy/2251>
- European Union Agency for Fundamental Rights FRA (2015). *The fundamental rights situation of intersex people*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2015-focus-04-intersex_en.pdf
- European Union Agency for Fundamental Rights FRA (2020). *EU-LGBTI II. A long way to go for LGBTI equality*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

⁵ Oii Europe (2019). #MyIntersexStory – Personal accounts by intersex people living in Europe. Retrieved from: https://oiiurope.org/wp-content/uploads/2019/11/testimonial_broch_21-21cm_for_web.pdf

⁶ Amnesty International (n.d.). "FIRST, DO NO HARM: ENSURING THE RIGHTS OF CHILDREN BORN INTERSEX". Retrieved from: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/05/intersex-rights/>

- ILGA Europe (2020). *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people covering the period of January to December 2019*. Brussels. Retrieved from: <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Annual%20Review%202020.pdf>
- ILGA Europe (2020). *Rainbow Index 2020*. Retrieved from: <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/ilgaeurope-rainbowindex-2020-interactive.pdf>
- OII Europe (2019). *#MyIntersexStory – Personal accounts by intersex people living in Europe*. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/11/testimonial_broch_21-21cm_for_web.pdf

Ден 2

3.5 **Сесия 1:** Подобряване достъпа на интерсекс хората до качествени услуги

(3 часа)

Очаквани резултати от обучението:

- Определете начини за улесняване на достъпа на интерсекс хора до качествени здравни и социални услуги.
- Разберете нуждите и предизвикателствата на различните видове услуги и сектори за осигуряване на по-добра подкрепа на интерсекс хора.
- Изследвайте вече внедрени добри практики и подходящи и лесно възприемани насоки.

3.5.1 **Дейност 1:** Работа в групи – упражнения. Актуализирайте кодекса на поведение

(1 ч., 30 минути)

- Разделете обучаемите на 4 групи от по 5 участника.
- Дайте на всяка група флипчарт и химикалки / маркери.
- Помолете всички групи да подготвят основен кодекс за поведение с насоки и правила за работа с интерсекс хора (прием, подкрепа, препоръки).
- Две от групите да изготвят кодекс за поведение за здравни специалисти, докато другите две ще подготвят един за професионалисти в областта на социалните грижи / услуги.
- Не е необходимо да разделяте обучаващите се на групи според общия професионален опит.
- Можете да изберете да ги смесите или дори да възложите на всяка професионална група (здравни или социални специалисти) да подготви кодекс за поведение / основни насоки за другата група, като по този начин им позволите да видят какво могат да очакват други практикуващи / професионалисти от тях.
- Дайте на всички групи 20 минути да се подготвят.
- След това помолете всички групи да представят своя кодекс за поведение пред останалите групи (пленарно заседание). Дайте 5 минути за всяка презентация.
- Търсете и подчертавайте общи правила / насоки (ако има такива) сред четирите групи обучаеми, както и сред здравните и социалните специалисти.

3.5.2 **Дейност 2:** Презентация. Ръководства за професионалистите в здравните и социални грижи и услуги

(20 мин)

- Подгответе 20-25 минути (най-много) презентация относно
 - Основни насоки и кодекс за поведение за (всички) професионалисти, работещи с интерсекс хора. Някои примери за насоки, прилагани за всички професионалисти, са включени в **АНЕКС 4 Насоки**.
 - Основни насоки и кодекс за поведение за всяка целева група (здравни и социални специалисти)
- Осигурете всички необходими разяснения / отговорите на съответните въпроси на обучаваните (10 мин).

3.5.3 **Дейност 3:** Работа в групи - симулация. Подготовка на работен план

(1 ч., 30 минути)

Указания за учителя/те:

- Разделете обучаемите на четири равни по брой групи. Можете да запазите същите групи от предишната дейност.
- Вземете четири флипчарта - по един за всяка група обучавани - и над тях напишете: „Обществени служби / отдел за социални грижи“, „Частни или социални услуги / отдел на гражданското общество“, „Обществени здравни служби / отдел“ „Частни или граждански обществени услуги / отдел“.
- Дайте на всяка група по един от тези флипчарти, така че всяка група да има отделен.
- Всички групи ще трябва да се водят по следния сценарий:

Всички вие сте членове на персонала на тези социални или здравни служби / отдели. Ръководителят на организацията / услугата / институцията иска да изготвите план, за да направите вашия отдел / служба по-приятелски, безопасен и достъпен за интерсекс хората. Нямате допълнителен бюджет за това - ще трябва да съставите план без никакви или много ограничени финансови ресурси. Вашият план трябва да бъде изготвен, като се вземат предвид както предоставяните услуги (социални или здравни услуги), така и сектора (публично или частно / гражданско общество). От вас зависи да изберете точния тип организация / орган / институция, в която работите (например болница, клиника, неправителствена организация за правата на човека и т.н.).

- Дайте на всички групи 25 минути да се подготвят.
- След това помолете всички групи да представят своя план пред останалите групи. Дайте 5-10 минути за всяка презентация.

- След всяка презентация членовете на другите групи могат да правят забележки и / или да искат разяснения.

3.5.4 Дейност 4: Презентация. Добри практики и насоки

(30 мин)

- Подгответе 20-25 минути (най-много) презентация относно:
 - Добри практики, прилагани от публични / държавни или частни / граждански общества социални и / или здравни служби / служби в страната или в чужбина, които улесняват достъпа на интерсекс хора и им предоставят качествени услуги
 - Насоки и препоръки както за здравни, така и за социални грижи / служби. Примерите за общи насоки могат да включват, но не само, включените в **АНЕКС 4 Насоки**.
- Предоставете всички необходими разяснения / отговори на съответните въпроси на обучаваните (10 минути).
- Не забравяйте да разпространите хартиени или електронни копия на вашата презентация на всички обучаващи се (образователни материали).

Важни указания за учителя/те:

Не забравяйте да разпространявате хартиени или електронни копия на **АНЕКС 4** и / или на вашата (адаптирана) презентация на всички обучаващи се (образователни материали).

Сесия 4: Ресурси за подготовка и / или допълнително проучване

- European Parliament resolution of 14 February 2019 on the rights of intersex people (2018/2878(RSP)). Retrieved from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0128_EN.html
- Ghattas, D. C. (2015). *Standing up for the human rights of intersex people – how can you help?*, ILGA Europe & Oii Europe. Retrieved from: <https://oiiieurope.org/wp-content/uploads/2016/02/How-to-be-a-great-intersex-ally-A-toolkit-for-NGOs-and-decision-makers-December-2015.pdf>
- InterAct (n.d.). "26 Ways Allies Can Support Intersex Awareness Day on 10/26". Retrieved from: <https://interactadvocates.org/intersex-awareness-day-for-allies/>
- InterAct & Lambda Legal (2018). *Providing ethical and compassionate health care to intersex patients. Intersex-affirming hospital policies*. Retrieved from: <https://live-interact-advocates.pantheonsite.io/wp-content/uploads/2018/09/interACT-Lambda-Legal-intersex-hospital-policies.pdf>

- National LGBTQIA+ Health Education Center (2020). *Affirming Primary Care for Intersex People 2020*. Retrieved from: <https://www.lgbtqihealtheducation.org/wp-content/uploads/2020/08/Affirming-Primary-Care-for-Intersex-People-2020.pdf>
- OII Europe (2019). *Good Practice Map 2018*. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/05/gpmap2018_web.pdf
- OII Europe (2020). *Good Practice Map 2019*. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2020/06/OIIEUROPE_GPMap2019_11062020_.pdf
- Parliamentary Assembly, Resolution 2191 (2017) Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people. Retrieved from: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24232&>
- Poirier, J. M., Fisher, S. K., Hunt, R. A., & Bearnse, M. (2014). *A guide for understanding, supporting, and affirming LGBTQI2-S children, youth, and families*. Washington, DC: American Institutes for Research. Retrieved from: https://www.air.org/sites/default/files/downloads/report/A_Guide_for_Understanding_Supporting_and_Affirming_LGBTQI2-S_Children_Youth_and_Families.pdf
- Принципите на Джокьякарта плюс 10. Допълнителни принципи и държавни задължения по прилагането на международното право на правата на човека във връзка със сексуалната ориентация, половата идентичност, израз на пола и половите характеристики в допълнение на принципите на Джокьякарта, приети на 10 ноември 2017 г., Женева. Retrieved from: http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf
- United Nations - Office of the High Commissioner (n.d.). Fact sheet. Intersex. Retrieved from: <https://www.unfe.org/wp-content/uploads/2017/05/UNFE-Intersex.pdf>

3.6 **Заклучителна сесия: Приключване и оценка**

(45мин)

Дейност 1: Пленарна дискусия (25 мин)

- Помолете всички обучаеми да седнат в кръг, така че да имат зрителен контакт помежду си.
- Започнете дискусия, като попитате обучаемите дали техните „страхове“ и / или „очаквания“ (вж. Сесия1) относно тяхното участие в семинара са се сбъднали и да мотивират своите отговори. Насърчавайте всички обучавани да говорят, но не оказвайте натиск, например да ги посочвате поименно.
- Насърчавайте обучаващите се да се позовават изцяло на своя опит: Научили ли са нещо ново и ако да, какво беше това? Изненада ли ги нещо или ги предизвика по някакъв начин и ако да, какво беше това? Има ли нещо, което ще вземат със себе си (напр. Нови знания, усъвършенствани умения, нови начини на мислене, нови приятели и т.н.), когато напуснат тази работилница?
- Помолете всички да помислят и да предложат дали и как този семинар ще подобри качеството на услугите, предоставяни от тях на интерсекс хора

Дейност 2: Оценка (20 мин)

Оценката на обучаваните за семинара ще предостави на учителите обратна връзка от решаващо значение, за да направят необходимите промени или адаптации за по-нататъшно подобряване на учебния процес и осигуряване на постигане на целите на семинара.

Указания за учителите:

- Раздайте на всички обучаеми копие от формуляра за оценка, който е включен в **АНЕКС 3**
- Попитайте обучаемите дали се нуждаят от разяснения.
- Посочете значението на процедурата, както и анонимността на събраните данни.

4 Анекси

4.1 АНЕКС 1. Основни дефиниции и понятия

Основни дефиниции		
№	Термин	Дефиниция
1	Телесна неприкосновеност	„Всеки, включително децата, има право на самоопределение и автономия над собственото си тяло, и единственият човек, който има право да взема решение за своето тяло, е самият той - никой друг. Това е принципът на телесна неприкосновеност, който отстоява правото на всеки да бъде свободен от действия по отношение на тялото си, за които не е съгласен. Практиките, които нарушават телесната цялост на човек, могат да варират от пробиване на ушите на момиченце или излагане на токсични химикали без знанието на човек, до форми на насилие като изнасилване или медицинско лечение, прилагано против желанието на пациента. Децата са непропорционално уязвими към нарушения на тяхната телесна неприкосновеност, тъй като повечето нарушения се случват в много млада възраст, когато човек не може да се обяви и защити, или да даде - или да откаже - съгласие“. ⁷
2	Цисджендър или ЦИС	Цисджендър или Цис е термин, използван за описание на хора, които не са транс. Използва се по същия начин, както хетеросексуален се използва за означаване на нехомосексуален човек. ⁸
3	Разкриване Комингаут	Разкриването при интерсекс хората, е процесът на споделяне на информацията за това че са интерсекс. Често интерсекс не е «идентичност» - „да бъдеш интерсекс е телесно преживяване и само една част от идентичността на човека“. ⁹
4	DSD – Disorders of Sex Development	Терминът DSD (Заболявания на половото развитие) е въведен през 2006 г. и оттогава се използва от медицински специалисти за означаване на интерсекс

7 Definition provided by: Child Rights International Network (CRIN). “Bodily integrity”. Retrieved from: <https://home.crin.org/issues/bodily-integrity>

8 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

9 ILGA Europe (2015). “Intersex”. Retrieved from: https://www.ilga-europe.org/resources/glossary/letter_i

	(or Differences of Sex Development) Заболявания (или нарушения) на половото развитие	тела. Някои интерсекс хора използват тези термини, когато адресират себе си. Все по-голям брой интерсекс хора смятат, че DSD терминологията е заклеймяваща и предпочитат да използват термина интерсекс ¹⁰ .
5	Джендър	„Джендърът традиционно се отнася до социална и културна конструкция да бъдеш мъж или жена. Въпреки това, някои хора не се идентифицират в рамките на бинарния пол на «мъж» / «жена». Джендър съществува независимо от биологичния пол, и не винаги съответства на пола, определен при раждането ¹¹ .”
6	Операция за потвърждаване на пола (операция за смяна на пола)	„Хирургия за промяна на първични и / или вторични полови характеристики, за да се потвърди половата идентичност на човек ¹² .”
7	Изразяване на пола	„Изразяване на пола (Gender Expression), е външната проява на пола, изразена чрез името, местоименията, облеклото, прическата, поведението, гласа или характеристиките на тялото. Обществото определя тези признаци като мъжки или женски, въпреки че това, което се счита за мъжко и женско, се променя с течение на времето и варира в зависимост от културата ¹³ .”
8	Полова идентичност	„Идентичността на пола е вътрешното усещане на човека за неговия пол. За транс хората собствената им вътрешна полова идентичност не съответства на пола, който им е определен при раждането. Повечето хора имат полова идентичност на мъж или жена (или момче или момиче), но за някои хора тя не се вписва добре в един от тези два избора. За разлика от изразяването на пола, половата идентичност не е видима за другите ¹⁴ .”

10 Definition provided by: IGLYO, OII Europe & EPx child. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf

11 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

12 Definition provided by: WPATH (2011). Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender Nonconforming People, 7th Edition. Retrieved from: <https://www.wpath.org/media/cms/Documents/SOC%20v7/Standards%20of%20Care%20V7%20-%202011%20WPATH.pdf?t=1605186324>

13 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

14 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

9	"Хермафродит"	„Остарял термин, често използван за описание на интерсекс хора. Отражава мита, че интерсекс хората се раждат с „половите белези на двата пола“, което се изразява в представата за наличие на фалос и вагина. Днес този термин има изцяло негативна конотация”. ¹⁵
10	Интерсекс	„Термин, който се отнася до редица физически черти или вариации, които лежат между стереотипните идеали за мъже и жени. Интерсекс хората се раждат с физически, хормонални или генетични характеристики, които не са нито изцяло женски, нито изцяло мъжки; или комбинация от жена и мъж; или нито женски, нито мъжки. Съществуват много форми на интерсекс; това е по-скоро спектър или термин, а не една категория. Ето защо интерсекс активисти често предпочитат да използват термина полови характеристики (например, когато говорят за основания, които могат да бъдат защитени срещу дискриминация). Няма нито едно статично състояние, наречено „интерсексуален статус“, така че използването на термина полови характеристики отразява факта, че да бъдеш интерсекс е телесно преживяване и само една част от идентичността на човек”. ¹⁶
11	Интерсексфобия	„Интерсексфобията или интерфобията може да се определи като набор от негативни нагласи (напр. емоционално отвращение, страх, насилие, гняв или дискомфорт), които се изпитват или изразяват към хора, чиито сексуални характеристики не съответстват на очакванията на обществото за това как сексуалните характеристики на човек, разбиран само като мъж или жена, трябва да изглежда”. ¹⁷
12	Правно признаване на пола	„Правното признаване на пола е официалната процедура за промяна на името и идентификатора на пола в официалните регистри и документи като удостоверение за раждане, лична карта, паспорт или шофьорска книжка. В някои страни е невъзможно вашият пол да бъде признат от закона. В други страни процедурата често е дълга, трудна и унижителна”. ¹⁸

15 Definition provided by: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). Supporting your intersex child. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf

16 Definition provided by: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). Supporting your intersex child. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf

17 Definition provided by: Ghattas, D. C. (2019). PROTECTING INTERSEX PEOPLE IN EUROPE: A TOOLKIT FOR LAW AND POLICYMAKERS, ILGA Europe & OII Europe, p. 13-14. Retrieved from: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/05/Protecting_intersex_in_Europe_toolkit.pdf

18 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

13	Пол (биологичен пол)	„Комбинацията от телесни характеристики на човек, включително: хромозоми, хормони, вътрешни и външни репродуктивни органи и вторични полови характеристики. В повечето страни това все още е ограничено до бинарното разделение на жени и мъже, което може да изключива интерсекс хората“. ¹⁹
14	Полови характеристики (белези)/ вариации на половите белези (характеристики)	„ Полови характеристики (белези) е термин, който се отнася до основните полови характеристики на човек като: хромозоми, анатомия, хормонална структура и репродуктивни органи или вторични полови белези на човек, които стават очевидни в пубертета, като: гърди, косми по лицето и интимната област, Адамова ябълка, мускулна маса, ръст и разпределение на мазнините. Следователно терминът „вариации на половите характеристики“ се възприема от много активисти като по-точен термин от „интерсексуален статус“, тъй като се отнася до спектър от възможни характеристики вместо генерализиращи определения или специфични очаквания относно житейския опит и преживявания на интерсекс хората“. ²⁰
15	Сексуална ориентация	„Сексуална ориентация: отнася се до способността на всеки човек за дълбока привързаност, емоционално и сексуално привличане и интимни и сексуални връзки с лица от различен пол или от същия пол или повече от един пол“. ²¹
16	Транс / Трансджендър	„Трансджендър или транс е общ термин, който включва онези хора, които имат полова идентичност, различна от пола, определен при раждането, и тези хора, желаят да изразят своята полова идентичност по различен начин от пола, определен при раждането. Трансджендър включва онези хора, които смятат, че трябва или предпочитат или решават, независимо дали чрез език, облекло, аксесоари, козметика или модификация на тялото, да се представят по различен начин от очакванията за ролята на пола, който им е приписан при раждането. Това включва, наред с много други, транссексуални и трансджендър хора, трансвестити, кросдресър, хора отричащи полова идентичност, полиджендър, джендъркуиър, интерсекс и други хора, които се свързват или идентифицират като някое от изброените по-горе“. ²²

19 Definition provided by: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). Supporting your intersex child. Retrieved from: https://oii europe.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf

20 Definition provided by: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). Supporting your intersex child. Retrieved from: https://oii europe.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf

21 Definition provided by: ILGA Europe (2015). Glossary. Retrieved from: https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/glossary_october_2015_edition.pdf

22 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

17	Преход	<p>Преходът е „периодът от време, когато хората променят своята джендър роля от свързаната с пола, пореден им при раждането, към различна от него джендър роля. За много хора това включва научаване как да живеят социално в ролята на „другия“ пол; за други това означава да намерят роля и израз на пола, които са най-удобни за тях. Преходът може или не може да включва феминизация или маскулинизация на тялото чрез хормони или други медицински процедури. Естеството и продължителността на прехода са променливи и индивидуализирани”.²³</p> <p>„Преходът включва някои или всички от следните лични, медицински и правни стъпки: уведомяване на семейството, приятелите и колегите; използване на различно име и нови местоимения; обличане по различен начин; промяна на името и / или пола на юридически документи; хормонална терапия; и евентуално (макар и не винаги) един или повече видове хирургия. Точните стъпки, свързани с прехода, варират от човек на човек”.²⁴</p>
18	Трансфобия	<p>„Трансфобията е матрица от културни и лични вярвания, мнения, нагласи и агресивно поведение, основаваща се на предразсъдъци, отвращение, страх и / или омраза, насочена срещу индивиди или групи, които не отговарят на изискванията или които нарушават обществените очаквания и норми. Трансфобията засяга особено хора, чиято полова идентичност или израз на пола се различава от ролята на пола, която им е възложена при раждането, и се проявява по различни начини, например като пряко физическо насилие, трансфобска реч и обида, дискриминационно медийно отразяване и социално изключване. Трансфобията включва и институционализирани форми на дискриминация като криминализиране, патологизиране или стигматизиране на несъответстващи полови идентичности и изрази на пола”.²⁵</p> <p>Като трансфобия могат да бъдат определени и вярванията и идеите, че транс човек не е пълноценен представител на конкретният джендър. Много интерсекс хора страдат от изразена трансфобия, поради непокриване на очакванията на обществото за външният им вид, и за това, как той се съотнася към приетата от тях полова роля.</p>

23 Definition provided by: WPATH (2011). Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender Nonconforming People, 7th Edition. Retrieved from: https://www.wpath.org/media/cms/Documents/SOC%20v7/Standards%20of%20Care%20V7%20-%202011%20WPATH.pdf?_t=1605186324

24 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

25 Definition provided by: TGEU (2016). Glossary. Retrieved from: <https://tgeu.org/glossary/>

4.2 АНЕКС 2. Казуси

Казус 1:

Т и S наскоро станаха родители на дете, е идентифицирано като интерсекс скоро след раждането му. Група лекари ги информират, че детето им има някои „особености“ - както казват, без да предоставят повече информация - но изразяват желание и готовност да ги поправят. По-късно те информират родителите, че са извършили редица „крайно необходими“ - както твърдят - медицински процедури (операции), за да „оправят“ пола на детето, и добавят че това е направено за да запазят женската страна.

Казус 2:

М и J наскоро са станали родители на дете, което идентифицирано като интерсекс скоро след раждането му. Лекарите предлагат на родителите да дадат съгласието си, за да извършат редица медицински процедури над детето, така че то да има „един и ясно определен пол“, както те заявяват. Родителите се колебаят да вземат решение, но лекарите настояват, като им обяснят, че нямат друг избор, тъй като детето има законови изисквания и срок, през който да бъде регистрирано като мъж или жена. Накрая родителите дадват съгласието си.

Казус 3:

К е интерсекс човек. Когато се ражда, родителите му позволяват на лекарите да извършват редица медицински процедури, за да „стане мъж“. Отгледан е като момче, но като тийнейджър, се осъзнава като момиче. Когато това се случва, К променя своя външен вид и изразяване, така че да съответстват на вътрешните си усещания за полова идентичност. Това предизвиква гневна реакция от учителите и служителите в училище, които продължават да се обръщат към К с мъжко име и местоимения, когато говорят по адрес на К - въпреки факта, че К ги помоли да използват женско име и местоимения. Училищните власти предупреждават К че ще предприемат мерки за изгонването на К от училище, „ако не желае да започне да се облича като момче“ и заявяват „спрете да обърквате другите ученици с със своето поведение“.

Казус 4:

По време на политически дебат за правна реформа по отношение на правата на пациентите, депутат заяви, че интерсекс хора са „аномалии“, които „не трябва да позволяват да се раждат“. Той също така заявява, че парите от данъците на гражданите не трябва да се „губят“ за лечение на интерсекс хора. Когато някои други депутати се оплакват от тези изявления, депутатът заявява, че те имат право на свобода на изразяване и че могат да вземат тези „подчовеци“ по домовете си, ако желаят.

Случай 5:

С е безработен интерсекс човек. С посещава държавната служба по заетостта, за да подаде заявление за получаване на обезщетение за безработица. Към С се отправя молба да попълни редица документи, всички от които включват поле обявяване на пола само с две възможности за избор: мъж или жена. Тогава С казва на служителя, че е интерсекс човек, който не се идентифицира като мъж или жена и че би искал да знае дали има трета / друга опция за това поле. Служителят отговаря, че „не се интересува дали С е нещо между тях“, и че „няма време за глупостите на С“ и моли С да „попълни документите, каквито са, или просто да си тръгне“. С се разстройва от този отговор и си тръгва, без да подаде заявление.

Казус 6:

N е много активен като Активист за правата на интерсекс хората и е добре познат в сектора на гражданското общество. N основно използва социалните медии, за да защитава човешките права на интерсекс хората и успява да привлече вниманието на много потребители в социалните медии. Един ден неизвестен потребител изпраща съобщение до N, казвайки, че N е „мерзост на природата“, която „пропагандира заболявания и противоестествени неща“. В съобщението пише, че „оттук нататък“, N «винаги трябва да се оглежда, когато ходи някъде»

4.3 Анекс 3. Насоки

Основни насоки за професионалисти и / или поддържащи служби / отдели:

- ✓ Използване на подходящ, не обиден и приобщаващ език.
- ✓ Включете трета опция за пол, так където се налага да се оказва полът във всичките си работни документи.
- ✓ Никога не задавайте въпроси, само за да задоволите любопитството си.
- ✓ Отнасяйте се към интерсекс хора с емпатия, дискретност и уважение към личната им история и предизвикателствата, с които може да са се сблъскали.
- ✓ Винаги използвайте името и местоимението, което интерсекс човекът използва за себе си.
- ✓ Включете „I/I“ (за интерсекс), когато се отнася до ЛГБТ хора.
- ✓ Информирайте се за наличните интерсекс и ЛГБТИ организации, органи за защита на правата на човека и / или равенство и организации, подкрепящи интерсекс хората, където последните могат да се обръщат при наличие на специфични нужди.
- ✓ Разпространете чрез вашия уебсайт, акаунти в социалните медии и т.н., че вашата организация / институция / услуга не дискриминира въз основа на половите характеристики и / или не толерира такова поведение и отношение.
- ✓ Помолете за подкрепата на организации и активисти с фокус Интерсекс, за да получите образователни / осведомителни материали, които можете да изучите и използва те, или ги полелете да организират обучения и дейности за повишаване на осведомеността за вас и вашите колеги и т.н.
- ✓ Създайте, поддържайте и споделяйте списък с референции към други организации, органи, институции и др., подкрепящи интерсекс хората (напр. ЛГБТИ или интерсекс организации, органи за равенство и т.н.), за да улесните достъпът на интерсекс хора до допълнителни услуги.
- ✓ Запомнете и отбелязвайте Деня за осведоменост за Интерсекс (26 октомври) и Деня на почитане на паметта Интерсекс хората (8 ноември). Дори само подходяща поддържаща публикация във вашите акаунти в социалните медии или уеб страница ще изпрати положителен сигнал.

4.4 Анекс 4. Форма за оценка

№	Обучение	1 пълно несъгласие	2 Несъгласие	3 Без мнение	4 Съгласие	5 Пълно съгласие
1	Целите на обучителния семинар, обявени в началото, бяха постигнати.	1	2	3	4	5
2	Обучението беше интерактивно и насърчи участието.	1	2	3	4	5
3	Използвани са разнообразни техники за обучение.	1	2	3	4	5
4	Беше лесно да се проследи структурата и съдържанието на семинара.	1	2	3	4	5
5	Обучителните материали (раздавани материали) ги определяте като полезни и свързани с разглежданите теми.	1	2	3	4	5
6	Общата продължителност на семинара беше достатъчна.	1	2	3	4	5
7	Мястото за обучение беше подходящо.	1	2	3	4	5
8	Практическите въпроси (например електронно оборудване за презентации и прожекции, канцеларски материали, кетъринг) бяха отразени по подходящ начин.	1	2	3	4	5
9	Обучителят имаше силни обучителни умения. ²⁶	1	2	3	4	5
10	Обучителят имаше знанията и / или опита по темите, които са засегнати. ²⁷	1	2	3	4	5

26 A separate line for each trainer involved. Guest experts or any intersex people involved (e.g., to share their personal stories with the trainees) are excluded.

27 A separate line for each trainer involved. Guest experts or any intersex people involved (e.g., to share their personal stories with the trainees) are excluded.

Отворени въпроси		Отговор:
11	Намерихте ли нещо (много) полезно за себе си? Ако да, какво? Ако не, какво мислите, че би било полезно (но не беше включено)?	
12	Смятате ли, че качеството на вашите услуги, предоставяни на интерсекс хората, ще се подобри, след като сте участвали в този семинар? Ако да, по какъв начин? Ако не, защо?	
13	Какво мислите, че трябва да се направи, за да се подобри семинарът, като по този начин той стане по-интересен и / или полезен?	
14	Има ли други заключителни забележки или предложения, които бихте искали да направите? Ако отговорът е да, моля, посочете.	